

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดตั้งขึ้นในเดือนกันยายน 2518 เป็นโครงการที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่จะทรงช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจน ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง หรือมีเพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอที่จะหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ให้เขาอยู่อาศัย และประกอบอาชีพในเขตพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ประมาณ 12,000 ไร่ ซึ่งมีเขตติดต่อ ตำบลห้วยแก้ว ตำบลลอนเหนือ และตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่รัฐบาลจะจัดดำเนินการพัฒนาสภาพพื้นที่บริเวณป่าเสื่อมโทรม ให้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะทำการเกษตร และให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแก่ชุมชนหมู่บ้านสหกรณ์อย่างใกล้ชิด โดยมุ่งหวังที่จะให้เกษตรกรมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีตามสมควร แก่อดีตภาพ

ในการบริหารงานโครงการนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แต่งตั้งกรรมการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ขึ้นคณะหนึ่ง¹ มี ดร. ประกอบ หุตะสิงห์ องคมนตรี เป็นประธานกรรมการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่ายเป็นกรรมการ เพื่อร่วมพิจารณา กำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ส่วนในด้านการปฏิบัติงานสนามได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการปฏิบัติงานสนามและเจ้าหน้าที่ 1 ชุด ในสังกัดสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท รับ

¹ดูภาคผนวก ก.

นิคชอบเป็นศูนย์กลางการประสานการปฏิบัติงานต่าง ๆ กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเป็นพี่เลี้ยงเกษตรกร ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการพัฒนาทางสังคม โดยฝึกสอนให้เกษตรกรพัฒนาการทำงานในรูปสหกรณ์ เพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญในการบริหารตนเอง มีความสามารถในการผลิตแบบรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อรู้จักระบบสหกรณ์ดีพอแล้ว ก็จะจัดให้มีการจดทะเบียนเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ตามกฎหมาย และหน่วยราชการก็จะถอนตัวออกไปในที่สุด

การจัดสรรให้เกษตรกรเข้าอยู่ในโครงการฯ ได้กำหนดให้มีการคัดเลือก และมีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการเกษตร และการดำรงชีวิตแบบหมู่บ้านสหกรณ์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นระยะเวลา 70 วัน เมื่อได้รับคำรับรองจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าเป็นผู้ที่เหมาะสม จึงจะได้รับอนุมัติให้เข้าเป็นสมาชิกหมู่บ้านสหกรณ์ได้ โดยสมาชิกเกษตรกรแต่ละครอบครัว จะได้รับสิทธิที่อยู่อาศัยประมาณ 200 ตารางวา และที่ดินทำการเกษตรประมาณ 5 - 8 ไร่ สมาชิกที่ได้รับสิทธิจะต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยตามแบบที่เกษตรกรรวมออกแบบกับเจ้าหน้าที่ทางสำนักผังเมืองด้วยตนเอง ในปัจจุบัน มีสมาชิกเข้าอยู่อาศัย และประกอบอาชีพรวม 6 หมู่บ้าน ตามรายละเอียดดังนี้

พ.ศ. 2519	จำนวน 3 หมู่บ้าน :	หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1	69 ครอบครัว ¹
		รวม	346 คน
		หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 2	79 ครอบครัว
		รวม	285 คน
		หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 3	65 ครอบครัว
		รวม	280 คน
พ.ศ. 2520	จำนวน 3 หมู่บ้าน :	หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 4	106 ครอบครัว
		รวม	280 คน

¹ปัจจุบัน หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 มีสมาชิกจำนวน 67 ครอบครัว

หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 5 45 ครอบครัว

รวม 219 คน

หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 6 40 ครอบครัว

รวม 202 คน

ในขณะที่ทำการฝึกอบรมเพื่อทดสอบความสามารถ และเสริมสร้างสมรรถภาพ
ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาเชียงใหม่ ได้ทำการตรวจสอบสมรรถภาพของเกษตรกร
เป็นรายบุคคล ประกอบกับแผนเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งคณะกรรมการโครงการ
หมู่บ้านสหกรณ์ได้วางไว้ ธนาคารได้อนุมัติวงเงินกู้สมาชิกเกษตรกร ครอบครัวละ 16,000
บาท ต่อปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี ไม่ทบต้น วงเงินสินเชื่อจะจำแนกเป็น สินเชื่อ
เพื่อส่งเคราะห์การศึกษา เพื่อสวัสดิการสงเคราะห์ เพื่อยังชีพขณะทำการเกษตร และ
เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตร โดยที่สมาชิกเกษตรกรในระยะเริ่มแรกยังไม่มีหลักทรัพย์ของตน
เอง และไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การขอรับสินเชื่อจึงใช้วิธีค้ำประกันร่วม

การส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้สมาชิกเกษตรกรมีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีพนั้น
คณะกรรมการโครงการฯ ได้กำหนดแผนเศรษฐกิจครัวเรือน ให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามโดย
เคร่งครัด ในแผนเศรษฐกิจครัวเรือนนี้ จะกำหนดพืชเศรษฐกิจที่จะทำการเพาะปลูก ระยะ
เวลาที่จะต้องเริ่มเตรียมการเพาะปลูก รวมทั้งประมาณการรายได้ที่จะได้รับสำหรับสมาชิก
แต่ละครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ คณะกรรมการโครงการฯ ได้อนุมัติเงินทุนหมุนเวียน
ซึ่งได้รับจากคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร จำนวนหนึ่ง เพื่อให้คณะกรรมการบริหาร
หมู่บ้านฯ ใช้เป็นเงินทุนจัดกิจกรรมบริการทุกสาขา และมอบให้สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ควบคุมการเงินและมีบัญชีโดยใกล้ชิด

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนเศรษฐกิจครัวเรือนที่คณะกรรมการ
โครงการกำหนดสำหรับ พ.ศ. 2519 ซึ่งวางแผนให้สมาชิกทำการเพาะปลูกพืช โดยอาศัย
น้ำฝน 2 ครั้ง นั้น ปรากฏว่า ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเกิดสภาวะฝนแล้ง การเพาะ

ปลูกไม้ไผ่ผลตามที่ได้ประมาณการไว้ คณะกรรมการโครงการฯ ได้วางมาตรการแก้ไขปัญหา โดยการเร่งรัดการหารายได้ คือ ให้สมาชิกปลูกพืชหลังฤดูฝน โดยอาศัยระบบชลประทาน จุกเงิน ส่งเสริมในด้านการปศุสัตว์ เช่น ไก่ไข่ และสุกร และส่งเสริมการประกอบหัตถกรรมในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งในการนี้ สมาชิกหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 จึงได้รับการส่งเสริมให้เลี้ยงไก่ไข่เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม รายได้ของสมาชิกหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 ก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ทั้งนี้ เนื่องจากการเพาะปลูกพืชหลังฤดูฝนไม่ได้ผล เพราะว่ามีปัญหาการขาดแคลนน้ำ และสภาพพื้นดินของบริเวณแปลงเกษตรหมู่บ้านที่ 1 มีลักษณะความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีเนื้อที่จำกัด ดังนั้น เมื่อเห็นว่า สมาชิกสามารถเลี้ยงไก่ไข่ และขายผลผลิต (ไข่ไก่) ได้ดีพอสมควร จึงได้มีการส่งเสริมให้เลี้ยงไก่ไข่เพิ่มขึ้น ต่อมาในต้นปี พ.ศ. 2520 บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด ได้ทูลเกล้าฯ ถวายโรงเรือนเลี้ยงไก่ 1 หลัง ไก่ไข่ 3,000 ตัว และอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ 1 ชุด รวมมูลค่าประมาณ 345,219.50 บาท เพื่อสนับสนุนงานของโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ และได้ส่งเจ้าหน้าที่ติดตามการปฏิบัติด้านการเลี้ยง และการจำหน่ายของสมาชิกเกษตรกรหมู่บ้านที่ 1 อยู่ตลอดเวลา ได้พิจารณาเห็นว่า ธุรกิจเลี้ยงไก่ไข่ จะทำรายได้ให้แก่สมาชิกเกษตรกรหมู่บ้านที่ 1 จึงได้เสนอขออนุมัติขยายโครงการเลี้ยงไก่ไข่ร่วมกับหมู่บ้านที่ 1 ต่อคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการได้ โดยบริษัทฯ จะส่งเสริมให้สมาชิกเกษตรกรหมู่บ้านที่ 1 เลี้ยงไก่ไข่ จำนวน 24,000 ตัว โดยบริษัทรับประกันรายได้ขั้นต่ำของสมาชิกครอบครัวละ 800.- บาทต่อเดือน และค่าประกันเงินกู้ของสมาชิกเกษตรกร ต่อธนาคารกรุงไทย จำกัด ในวงเงิน 5,000,000 บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)

ในการดำเนินงานตามโครงการเลี้ยงไก่ไข่นี้ สมาชิกเกษตรกร หมู่บ้านที่ 1 จำนวน 69 ครอบครัว ได้รวมกลุ่มกัน และจดทะเบียนเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ โดยชื่อ "กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์อ่อนเหนือ" ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำการกู้ยืมเงินมาลงทุนในนามของกลุ่มเกษตรกร ดังนั้น โครงการเลี้ยงไก่ไข่ ที่จัดตั้งขึ้นนี้ จึงเป็นโครงการร่วมระหว่างผู้ดำเนินการหลายฝ่าย กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1 ในฐานะผู้

ดำเนินงานโครงการ และมีข้อผูกพันกับธนาคารกรุงไทย จำกัด และบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด ฝ่ายหนึ่ง บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด ในฐานะ ผู้ค้าประกัน เงินกู้ และเป็นผู้รับผิดชอบในด้านกาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม การวางแผน การผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิต ฝ่ายหนึ่ง ธนาคารกรุงไทย จำกัด ในฐานะ ผู้สนับสนุน ในด้านเงินลงทุน และควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ฝ่าย หนึ่ง และอีกฝ่ายหนึ่ง คือ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ในฐานะที่เป็นหน่วยราชการ ซึ่งให้ การสนับสนุนและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ โครงการเลี้ยงไก่ไข่นี้ จึงเป็นธุรกิจ ที่ตั้งขึ้นในแนวใหม่ ซึ่งน่าสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานของโครงการเลี้ยงไก่ไข่ และ วิเคราะห์ถึงผลตอบแทนจากการลงทุนของกลุ่มเกษตรกรฯ และผลตอบแทนในการลงทุนของ บริษัทเอกชน รวมทั้งศึกษาถึงปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ในการพิจารณาวางนโยบายสนับสนุนให้ธุรกิจเอกชนเข้า ร่วมโครงการพัฒนาการเกษตรของประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง

1. ความเป็นมาของการจัดตั้ง และการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่ม เกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1 ร่วมกับ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด
2. ผลตอบแทนจากการลงทุนในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ของกลุ่มเกษตรกรเลี้ยง สัตว์ หมู่บ้านที่ 1 และ ของบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการด้วย ในระหว่าง พ.ศ. 2520 ถึง 2521
3. สภาพและปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่
4. สภาพและฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะในเรื่อง

1. โครงการเลี้ยงไก่ไข่ ของกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1 ในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
2. ผลตอบแทนจากการลงทุนของกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ฯ ทั้งส่วนที่ได้รับเป็นต้นทุนและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถวัดเป็นต้นทุนนั้น จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาอาชีพ และรายได้ของสมาชิกในหมู่บ้านที่ 1 อย่างไร รวมทั้งความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับระบบการดำเนินงานรวมในโครงการเลี้ยงไก่ไข่
3. การวิเคราะห์ผลตอบแทนของบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการเลี้ยงไก่ไข่ จะพิจารณาในด้านรายได้กับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการรวมโครงการดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่จะนำมาทำการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูลจากเอกสาร รายงานต่าง ๆ และข้อมูลจากการสอบถาม สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ธนาคารกรุงไทย จำกัด เจ้าหน้าที่บริษัทฯ และสมาชิกเกษตรกร หมู่บ้านที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการโดยย่อดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ โครงการเลี้ยงไก่ไข่ งบการเงินของโครงการเลี้ยงไก่ไข่ และรายงานต่าง ๆ ได้มาจากสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักงานโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรมจำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด และหน่วยงานรัฐบาลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ประมวลข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ เจ้าหน้าที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เจ้าหน้าที่บริษัทฯ และสมาชิกเกษตรกร
3. ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์

หมู่บ้านที่ 1 รวม 67 ครอบครั

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจสำหรับเอกชนที่จะลงทุนทำฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่แบบอุตสาหกรรม
2. เพื่อเป็นตัวอย่างแก่บริษัทเอกชนอื่น ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการเกษตรใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรอื่น ๆ ต่อไป
3. เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรอื่น ๆ
4. เพื่อให้รัฐบาลใช้เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดนโยบายสนับสนุนให้ธุรกิจภาคเอกชนเข้าร่วมในการพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรมต่อไป

คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1

หมายถึง เกษตรกรในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 จำนวน 69 ครอบครั ได้รวมกลุ่มกันจดทะเบียนตามกฎหมาย (ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 141) เป็นกลุ่มเกษตรกร เพื่อวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน โดยใช้ชื่อว่า "กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์อ่อนเหนือ" ซึ่งในวิถยานิพนธ์ฉบับนี้ เรียกว่า "กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1"

สมาชิก

หมายถึง สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านที่ 1 ในที่นี้ผู้ที่ เป็นสมาชิกก็คือ หัวหน้าครอบครัว

โกไข่¹ (Lever)

หมายถึง โกที่เลี้ยงเพื่อผลิตไข่ขาย แม่โกไข่ที่เลี้ยงแบบอุตสาหกรรมมีวัตถุประสงค์ในด้านการให้ผลผลิตสำหรับช่วงการผลิตเท่าที่ธรรมชาติจะอำนวยให้ได้ ปกติแม่โกมีอายุยืนไม่ต่ำกว่า 10 ปี แต่อุตสาหกรรมด้านการผลิตไข่ เพื่อนำออกจำหน่ายส่วนใหญ่มักจะเลี้ยงแม่โกไข่เพียงช่วงเวลาประมาณ 18 เดือน หลังจากหักเท่านั้น เพราะว่าเป็นช่วงที่แม่โกไข่ให้ผลผลิตได้ดีที่สุด แต่ในกรณีที่เป็นเนื่องจากราคาไข่ในตลาดสูง หรือต้นทุนการผลิตแม่โกสูง ก็อาจจะมีการเลี้ยงไว้นานกว่า 18 เดือน โดยอาศัยเทคนิคเกี่ยวกับการผลิตขน ก็จะสามารถเลี้ยงแม่โกไข่ไว้ในปีที่สองได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹บัณฑิต นาคะศิริ, "ระบบบัญชีมาตรฐานอุตสาหกรรมสัตว์ปีก" วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารบัณฑิต แผนกวิชาบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520,
หน้า 13